

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatoriului

(Lóvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'a :

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
pentru fiesce-care publicatiune sepa-
ratu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 3./1. Dec. 1873.

Situatiunea actuala in Ungari'a nu o potemu caracterisá altminterea, decâtu „cris'a de partite si, prin urmare, cris'a ministeriala este in permanentia.“ Partit'a deakista nu s'a consolidatu, pentru cá fractiunile ei occupa totu aceea-si positiune dumanosa facia una de alt'a, ca si facia de ministeriulu actualu; neci amenintiarile, neci rogarile d'a se uní celiu pucinu spre a se poté conjurá cris'a financiaria n'au potutu frange cerbic'a fractiuniloru si a-i induplecá la vechi'a solidaritate. Mamelucii asta data se pare a fi luatú inim'a in dinti. — Ministeriulu sperasse multu de la succursulu ce i-ar poté face Ghiczu cu secessionistii sei, dar si acesa sperantia au disparutu, pentru cá D. Ghiczu inca remase insiellatu in sperantiele salle, nepotendu sparge falang'a oppositionala, numai 15. secessionisti d'in centrulu stangei se grupara, cam cu sfiela si ore care temere de rusine, sub steagulu cellu nou, poreclitu „partit'a centrala“. Acesti-a inca, ne reflectandu in pripa la urmari, ajunsera intrun'u cornu de capra, de ora ce alessi pre bas'a programmulu stangei, d'a combate pactulu de la 1867. asta-di primindu programmulu lui Col. Ghiczu, se affia in dilem'm'a: au d'a se intorce sub steagulu cellu vechiu de la care au de-
deputatu, alta alternativa pentru ei nu este, bá prim'a este chiaru pucinu onorifica, fiindu singuru onorifica numai a dou'a, adeca, depunerea mandatului. — D'in malcontentii deakisti neci unulu n'a venitu a se grupá in giurulu lui Ghiczu, lucru forte naturalu, cá-ci acesti-a intreba, si cu dreptu cuventu, pre D. Ghiczu, „daca recunoscí pactulu de la 1867. ce lipsa mai este d'a formá noua partit'a si ce te opresce ca sè treci puru si simplu in partit'a deakiana?“ Nemica mai correctu decâtu acesta apostrofare spriginita cu tota puterea logice. Cetitorii nostri voru intrebá in se: pentru ce s'a inscenatu acesta tragicu-comedia? Precátu am potutu noi petrunde in secretele situatiuni, ne vomu incercá a deslegá enigm'a. — Ministeriulu, vedindu dissolutiunea partit'e salle, spre a o poté sustiené au cercatu ajutoriulu de la oppositiune, cu carea cochetasse inca de la constituirea sa; d'in coalitiune fiindu nascutu, prin coalitiune trebuia sè se sustiena, deci pote de a dreptulu, pote si prin mediolocirea betranului Deacu, vechiu amicu allu lui Ghiczu, cercara a castigá in partea loru pre acestu corifen cu scopu ca acestu-a cu secessionistii d'in stang'a sè venia a implé desiertulu ce s'ar nasce prin secessiunea de buna voia ori silita a malcontentiloru d'in sinulu deakistoru, ecuilibrandu-se estmodu numerulu secessionistoru prin numerulu non-venitiloru si restabilindu-se soliditatea si solidaritatea partit'e ministeriale. Calculu gressitu, basatu pre vana sperantia! Daca nimbulu betranului Deacu nu mai ajunge spre a tiené compacta mass'a mameluciloru odeniora vestiti prin solidaritatea si disciplin'a loru aprope militaresca, Ghiczu nu pote restabili nimbulu perdutu, ellu nu-i pote adduce neci prestigiulu numelui, neci succursulu numerulu cerutu pentru implerea hiatului.

A este tot le p'cepù ministeriulu numai dupa sosirea in Pest'a a reles-

sului Ghiczi. Preatardiu! Ce sè faca? Alerga a cere suatulu potintelui omu redicatu prin geniulu seu si pre umerii lui Deak, si a deakistoru la culmea potestatii, unde se affia si unde nu se urcasse inca neci unu magiaru. — Trei insi d'in membrii ministeriulu: Szlavy, Szapáry si Lud. Tisa in 7 l. c. la 11. ore erau adunati in conferintia la contele Andrassy, unde discutendu-se a supr'a criticeii situatiuni, se luá decisiunea: d'a nu se face coalitiune, ci d'a se sommá partit'a deakista spre a-si reculege tote fortele si a se pune éra in forma capraesca, chiaru si cu eliminarea d'in sinulu seu a elemintelor centrifugale. In acesa conferintia se pomení de câte-va ori numele lui Gorove si multu mai adese ori numele temutului Sennyei; imperiosulu Andrassy apostrofási pre causatorulu indiscreteii impartesfri d'in „Pesth, Lloyd“ relativu la coalitiunea cu stang'a. — D. Szlavy, ser'a in clubulu deakistoru, se spelá de peccatulu acestei indiscretiuni, éra mai nainte in urmarea conclusului d'in conferintia minist. merse la imperatulu, carui -a i presenta, pro forma, demissiunea intregu cabinetului seu. Se scie cá demissiunea nu fu primita si Szlavy este prin urmare condamnatu a mai supportá si torturele crisei permanente pana ce va fi rescumperatu d'in purgatoriulu minist. prin Sennyei, carele venindu mai currendu ori mai tardiu, la putere i-va fi cu potintia a guverrá cu acesta camera, va dimitte la alle salle pre ddi deputati. Se díce cá D. Szlavy inca ar ve a se servi de acestu espedientu inse „non cui vis contigit adire Corinthum“. — D. Szlavy cu collegulu seu amicu Szende voru afflá cá sorele nu resare de langa Oravit'a...

Junimea rom. din Budapest'a primi díllele aceste urmatoriulu respunsu la adress'a de aderintia ce a adressasu dlui Ar. Densusianu, inca pre tempulu candu dinsulu se afflá in inchisorea unguresca din Tergulu-Muresiului:

Junimei romane

in Pest'a.

Am cetitu cuvintele insufletite ce mi le ai adressatu, Scumpa Junime, si cari le am afflatu reintornandu din inchisore.

Nu atributiunile onorifice cari mile faci, si cari eu tienu a nu le meritá, ci sentiemiintele depuse in acelle cuvinte sunt totulu ce me innaltia, me insufletiesce si-mi intemeandia sperantia d'unu mai bunu venitoriu allu patriei, allu scumpei nostre natiuni.

Junimea este garant'a viitorului ueei natiuni. In inim'a ei se oglianda ceea ce are sè fia unu poporu.

Nimicu nu pote consolá, recompensá si a nimá pre luptatori mai multu, cá vedendu generatiunea, ce are sè li succeda in arena, petrunsa de ideile, de principiele, pentru cari ei renuncia l'a liniscea vietiei, sacrifica libertate, familia si adescori chiaru vietia.

Lab'rea immultiesce si assigura avere. Lupt'a castiga si singura intemedia drepturile politice. Avere ca si drepturile politice castigate fora sudore sunt chiaru la inceputu diumetate perdute.

Vietia fora lupte, cari singure facu possibili invingeri si triumfe, si fora de-

ceptiuni, cari de celle mai multe ori injunescu, agerescu si indoiescu poterile, o vietia, dícu, fora d'acestea este fidela imagine a mortii.

Unu poporu traiesce si valoredia pre cátu scie lucrá si luptá, si pre cátu se pretieuesce insu-si.

Candu vomu fi toti petrunsi de aeste adevveri, candu adversarii voru fi adussi la convingere, cá forti'a primedia dreptulu numai in o stare mai multu sau mai pucinu barbara sau de alienare spirituale; cá acesta massima este eternulu sorginte allu intunerecului si allu subversiunei: atunci vomu occupá loculu se ni compete, atunci si numai atunci vomu fi assigurati si patri'a fericitata.

Din parte-mi nimicu nu-ti potu dorí, Scumpa Junime, mai demnu de sentiemintele si aspiratiunile talle, decâtu ca sentiemiintele nobile ce-ti agita anim'a sè le traduci in vietia cu aceea-si vertute si candore cu care le esprimi. Fia! Te salutu!

Fagarasiu, la 30 Nov. 1873.

Arone Densusianu.

Discursulu tronu.

prin care Domnitoriulu Romaniei deschise, Joi in 15/27 Nov. nou'a sesiunea a corpuriloru legiutorie, este pre scurtu urmatoriulu:

Domniloru Senatori,

Domnitoru Deputati!

Deschiderea sesiunei Corpuriloru Legiutorie in annulu acestu-a este insemnata prin-tr'unu faptu importantu in vietia nostra constitutiunale. Adunarea Deputatoru incepe a trei-a sesiune ordinaria a legisturei salle, si senatulu va implini de asta-data terminulu fissatu de Constitutiune pentru renouirea sa periodica.

Salutu dara cu o multamire mai viua, de cátu totu de a un'a intrunirea Representantiunilor Natiunali. Totu de odata constatu cu placere, cá in totu acestu timpu armonia n'a incetatu de a domni intre marile poteri alle Statului. Tierr'a liniscita prin acesa stabilitate, incepe a culege fruptele principiloru conservatorie, cari v'au condussu

Relatiunile nostre esteriore sunt din celle mai satisfacatorie. Calletori'a Mea de asta-véra si sentiemiintele binevoitorie ce Mi s'au arretatu din partea Sveraniloru, cu cari am avutu onorea a Me intalni, sunt pentru Mine o noua doveda de consideratiunea, de care Tierr'a nostra se bucura in strainetate. Nu potemu, de cátu a ne felicitá si a fi recunoscutori de interessulu, cu care Imperiulu vecinu a privitu espuse-tiunea nostra, si de primirea gratiosa cu care Personale am fostu onoratu de Majestatea Sa Imperatorale Austro-Ungariei.

Vi mai facu inca cunoscutu, cá Conventiunea postale — ce guvernulu Meu a inchiatu cu Imperiulu Rusiei si pre care ati ratificat'o in sesiunea trecuta, s'a pusu in lucrare. Guvernulu Meu va avé a sup-pune approbariei in sesiunea actuale si alte conventiuni inchiate cu alte Poteri Straine.

Administratiunea judetieloru a castigatu multu prin modificarile ce ati intrudussu in legea Consiliiloru judetiene, si asta-di cea mai mare parte din compturile judetieloru si comunelor pre anii trecuti sunt licitate. Prin modificarea legii comunali, sum incredintiatu, cá veti aduce in administratiunea comunelor imbunatatiri rechiamate de toti.

Multamita legiloru ce ati votatu si resurselor ce ati bine-voitu a acordá prin bagetale pe anii 1872 si 1873, serviciulu

telegraficu si postale s'a indreptatu in modu simtitoriu si veniturile au sporitu. Guvernulu Meu ve va presintá spre ratificare o Conventiune inchiata cu companiele cáiloru ferrate, prin carea se deschidu preste optu-dieci birouri telegrafice noue pre la tote statiunile drumului de ferru, fara ca prin acest'a sè se ingreunedia allocatiunile bugetarie.

In cea ce privesce serviciulu penitenciariloru, Guvernulu accepta votarea legei asupr'a regimelu inchisoriloru precum si gasirea medilocoiloru, de cari s'ar poté dispune pentru zidirile nedispensabili. In acestu modu va poté generalisá sistemulu moralisatoriu allu munciei, care deja s'a aplicatu la Margineni.

Administratiunea justitiei in tote ramurile salle va fi o constante preocupatiune a Guvernului Meu. Ati recunoscutu insi-ve Dni Senatori si Dni Deputati, in sesiunea trecuta, cá legile nostre rechiamate mai multe indreptari. Proieptele necesarie pentru a attinge acestu scopu doritu de toti, vi se voru infacisá de cátra ministrulu Meu la departamentulu justitiei. Comissiunea intocmita pentru modificarea Codicelui de procedura civile continua cu activitate acesa importanta lucrare, care va fi suppusa discutiunii Dv. cátu se va poté mai currendu.

Nu mai pucinu ingrigitu si de personallu chiamatu a aplicá legile, Guvernulu Meu a mai gatitu unu proiectu, prin care — adugandu-se ore cari schimbári in legea actuale pentru admissibilitate si inaintare in functiuni judecatoriesci, se precisadia conditiunile cerute pentru frumos'a si delicat'a cariera de magistratu. Luorãrile publice au luatú in annulu acest'a unu nouu aventu.

In principalile nostre porturi, lucrãri importante incepu a se redicá. Cheiulu din portulu Giurgiu s'a terminatu in mare parte cellu de la Brail'a si Gallati se lucreadia cu activitate.

Cállile nostre ferrate, asta-di in circulatiune, au inceputu a produce efectele salutari ce acestu puternicu medilocu de civilisatiune a avutu pretotindenea.

In privint'a venituriloru realizate, potemu arretá lumei forti'a productiva a agriculturii si a industriei nostre nascende. Resultatulu ce am obtienutu este forte magulitoriu pentru noi, candu vedemu numerulu insemnatu de medalie si recompense ce au dobanditu mai cu ssa productiunile nostre agricole.

Vi potu annunciá, Di Senatori si Di Deputati, cu mandria, resultatulu multi-mitoriu, ce a avutu aplicarea legii organizareii poterei nostre armate. Acesa lege a fostu promulgata la 27. Martiu annulu trecutu, si in mai pucinu de doi anni ea ne a datu o nona proba de tote ce potemu aseptá de la tierra, candu i se vorbesce de drepturile ei si de medilocle de a le pastrá.

Doue concentrãri, un'a generale in annulu trecutu si cea de a dou'a pedivisiunile teritoriale in annulu acestu-a, au probatu inca inlesnirea, cu care poporul se formédia la nobilea cariera a armelor. Armata permanente, cea teritoriale, militiele si gardele cetatienesci, tote aceste elemente alle poteri nostre armate, au respunsu la apelulu ce li s'a facutu cu unu zelu adevveratu patrioticu.

Pe langa acest'a, instructiunea ostasiesca s'a assecuratu intr'unu modu permanente, prin crearea scolei divisionarie, care chiaru intr'acestu annu a datu rezultatele celle mai satisfacatorie, aducundu o noua emulatiune intre sergenii nostri.

Ministrulu Meu la departamentulu financiaru vi va suppone, Dni Senatori si Dni

Deputati, situațiunea financiară a tesaurului public în toate părțile și amenunțele ei. Această situațiune nu a viriatu multă din ceea ce eră la finitul sesiunii trecute, în cătu ea este cunoscută de D. V. Aplicațiunea legii ultimului impositu votatu de D-V. asupr'a stabilimentelor de beutură spirituoasă, — a datu rezultate preste tota acceptarea; înse immens'a crisa, care bantua de mai multe lune lumea financiară și care a mersu pana acum totu crescandu, n'a contribuitu pucinu a apesă și asupr'a financiarilor Tierrei nostre prin distrugerile care s'a resfrantu în unu modu defavorabile asupr'a productivității unora d'ntre principalele nostre venituri indirecte.

Prin instituirea unei Bance de escomptu și de circulațiune, creditulu și transacțiunile comerciale se voru desvoltă și mai multu. Asupr'a acestui obiectu Guvernulu meu vi va presintă unu proiectu de lege.

Cu escedentele provenitu din ultimulu impositu preste prevederea inscrișă în bugetulu anului 1874, acestu bugetu votatu cu unu deficitu de prestu 2 milioane, se presintă astă-di în condițiuni satisfactorie.

În unu periodu de 2 ani și diumetate Guvernulu meu, în intiellegere cu D. V. a invinsu și resolvitu numeroșele și marile dificultăți, cari apesau greu țierri și tesaurulu publicu. Acestu rezultatu s'a dobanditu prin emitterea imprumutului domeniile și prin sporirea graduale a veniturilor Statului cu o summa annuale aproape de 19 milioane. Acum înse ni mai remane a avisă la echilibrarea situațiunii generale a tesaurului publicu prin găsirea mediulocelor celorlora mai nemerite pentru a accoperi golulu constatatu în sesiunea trecută, creditele diferite ce se mai potu presintă și sarcinele privitorie la bugetulu anului 1875.

Nu numai trebuințele materiale, dară și cele de ordinu morale au fostu obiectulu constantei ingrigiri a Poterilor Publice în Statulu nostru. Unu passu însemnatu s'a facutu în această privință. Prin legea ce ati votatu în anululu trecut pentru alegerea Metropolitilor și a Episcopilor și pentru constituirea Santului Sinodu, prin împlinirea vacantiei a mai multor Scaune Episcopale, ati reaseditatu Biserica Română pe vechi'a temelie, pe care o pusese Canonice ecumenice și datinele nationale. Infintiară în capulu Bisericii Române a unei autorități supreme, care o reprezintă în latină și în afara, asigura respectarea Dogmelor și mantinerea disciplinei eclesiastice. Ceea ce ati facutu pentru Biserica nu veti întârzi, sum securu, a face și pentru instrucțiunea publică.

O esperiență de mai multi ani ni a demonstratu în destullu că în legea actuale sunt și lacune de împlinitu și noue dispușțiuni de adausu.

Nu me îndiescu, că și supr'a acestei importante reforme veti portă laminat'a D. V. attentione.

Domnedieu se bine-cuvento lucrările Domniilor Vostre.

Carol.

Camera reprezentantilor Ungariei.

Sedinta de la 6 Decembrie a. c. — Sedinta se deschide, ca de regula, la 10 ore din di. Dupa verificarea procesului verbalu din sedinta precedentă, Coloman Tisza adressedia ministrului presedinte urmatori'a interpellatiune:

1. Essiste crisa ministeriale? — 2. Daca essiste, este ea partială sau se estinde preste întregu ministerulu? — 3. Daca crisa essiste în vre-un'a din aceste doue forme: are de cugetu d. primu-ministru a face passii necesari spre a pune capetu acestei crise?

D. Primu-ministru raspunde, că duoi d'ntre membrii cabinetului si-au datu demisiunea, înse M. Sa pana acum n'a acceptatu-o; d-sa crede, că presied. proxima va poté da unu respunsu mai determinatu în această privință, pana atunci înse atâtu cei duoi ministri, cari au demissionatu, câtu și cei-lalti colli si loru remanu la posturile lor și si-implinescu detorint'a, firesce, fără a se subtrage de sub responsabilitate

Asemene și ministrulu de comunicațiune Ludovicu Tisza raspunde la o interpellatiune ce i-a apressatu-o Ign. Helfy

cu privire la starea comunicatiunii, la summele ce statulu le-a platitu sau are a mai plati societăților și altor întreprinditori, cu cari a închiatu convențiuni.

Camera, luandu actu despre responsurile ministrilor, trece la ordinea zilei.

(Primulu obiectu: petitiunile d'în list' Nr. 28.) Reporterulu commiss. de petit. Ant Molnár citeșe în extractu petitiunea cetății și a scaunului de Sighisior'a în privință „modificatiunii acellor dispușțiuni alle art. de lege XLIV. d'în an. 1868. prin cari se vêtoma drepturile și detorintiele cetățienilor nemagiari” — asemene petitiunile comitatului Zarandu, a districtelor Neuplant'a și Chichind'a-mare, prin cari se spriginescu petitiunea Sighisiorenilor; precum și petitiunile municipielor orășenesci: Arrabona (Iaurinu, Győr) Elisabetopole (Ibasfalau) și Pest'a, prin cari se cere respingerea petitiunii Sighisiorenilor. — Opiniunea comisiunii de petitiuni este (se audim!)

„Art. de lege 44 d'în 1868. creatu în obiectulu egalității de dreptu a nationalitatilor d'în patria sustinendu deplin'a egalitate de dreptu, cu privire la toate relațiunile acelle pentru cari unitatea țierrei, posibilitatea practica a gubernării și a administrațiunii politice, precum și accurat'a administrațiune a justitiei nu ceru crearea de oșbi te dispușțiuni „comisiunea este de parere ca petitiunea Sighisiorenilor, d'impreună cu alle Zarandanilor, Chichindanilor și a Neuplantănilor, se se respinga!”

Carol Fabricius: Conoscundu d'în esperiență propria acelle gravamine de cari se plangu Sighisiorenii, me semtiu îndatoratu a dechiară că nu me potu involi cu propunerea comisiunii. — Acesta cestiune sulevata mai de multe ori în camera, privita din punctu de vedere constitutionalu, este de mare însemnatate, și chiaru d'în această cauza credu, că nu se poté deslegă prin incidental'a discussiune a petitiunii, dar neci timpulu presinte, în care ni-se imbuldiescu alte cestiuni imperioșe, nu este acomodatu spre deslegarea ei; cestiuna merita delibereare matura și apoi punerea la ordinea zilei. D'în aceste considerante am onorea a face contra pōpunere.

„Camera decide: ca petitiunea Sighisiorenilor se se deo ministrului de interne spre luare în consideratiune” — rezervandu-mi totodată dreptulu de a presentă, la timpulu său, unu proiectu de rezoluțiune.

N. Massimoviciu: De si nu s'a ceditu petitiunea, cunoscu totu-si cuprinsulu ei prin care se cere nu numai reviziunea legii de nationalitate, ci și ca acest'a se se essecute dupa cuvintia, accuratu și cu consciința Primindu-se propunerea comisiunii, — se voru perpetuă toate abuserile guvernului, specialmintă facia de acelle municipie unde nationalitățile se affia în majoritate, deci camera primindu contrapropunerea, ar dovdi unu actu si de ecuitate si de oportunitate, era primindu-se propunerea comisiunii, ar fi adevărata provocatiune în contra nationalitatilor, de ora ce nu mi-aducă a minte ca se se fia respinsu vre o petitiune întru acestu intiellesu; dar provocatiune ar fi și pentru cuventulu, că-ci este fapta cunoscută camerei, cumca nationalitățile nu sunt multumite cu legea de nationalitate. — D. dep. Col. Tisza dissesse odată că vrându a da nationalitatilor drepturi, acelle se se deo dupa serioșă delibereatiune dar celle date se se essecute cu accuratetia; chiaru acesta essecutare se cuprinde în petitiunea ce este în discussiune. Nu me voi demitte la recriminatiuni, înse constatū aici că ministrulu n'a essecutatu legea; prin urmare eu spriginescu contra propunerea dlui Fabriciu.

Lad. Makray: Cu parere de reu vediu că cei d'în partia nationala, cari de toate părțile oppunna întru ascunsu essistentia statului magiaru, totu ei se întorcu în contra-ne dicandu-ni: că-i provocămu. Eu credu că Kinizi (!?! Red.) candu au colonisatu pre Serbi nu au facutu cu scopu ca ei se-si întemeie nationalitate separata, ci pentru ca se apere interesele natiunii și a statulu magiaru. Era ceea ce priveșce pre onor. natiune sassoșă, au sositu timpulu ca se schimbe politic'a ce de multu urmedia. — Noi constituim corpulu unui statu magiaru și acestu caracteru allu statulu nu

se poté schimbă, ori ce ati face dv. onorab. amici și condeputati, întru intrussulu nationalitatilor, carui-a atunci veti respunde mai bine, candu fratietatii veti da intiellesulu: că acestu statu nu poté fi decâtu magiaru (approbări) pentru că numele lui este: țierri' unguresca. Natiunea, carea au întemeiatu-o este: cea magiara și s'a fondatu cu sangele ei (approbări) și fiindu astfelu, dorescu, ca legea de nationalitate se nu se applice în directiune „estensiva” ci „restrictiva” precum cere interessulu natiunii magiare și allu țierrei unguresci. (Approbare.)

Lazaru Costiciu: N'asiu fi graitu, dacă antevorbitorulu n'ar fi provocatu pre Serbi. Constatu că nu de la Serbi au venitu petitiunea, ci de la unu municipiu nemțiescu, în care se affia în majoritate acellu elementu ce pana acum treceă de patrioticu și amicu magiărilor (contradictiuni). — Preste totu aici e vorb'a de cestiune de principiu, de libertatea limbei, recunoscută de una mie de ani chiaru și de către inși-si d'spotii Asici. Ecce argumentulu comisiunii: „legea de nat. sustine egalitatea, deci petitiunea se se respinga” eu înse credu că dacă nationalitățile sunt nemultumite, logic'a arreta că a supr'a sufficientiei concessiunilor nu potu judecă cei ce dau concessiunile, ci cei ce le primescu (contradictiuni și ilaritate.) În petitiunile municipielor urbane de Arrabon'a, Pest'a, etc. se cuprinde, ce e dreptu, și alte arguminte, și a nume pentru a se respinge pet. Sighisiorenilor, se provoca la Americ'a, unde nimene nu reclama în contra limbei anglesce. Firesce! de am avé noi libertățile constitutionale alle Americiei (de Nord) m'asiu multumii cu limb'a statului. De altmintre nu credu că usulu altor limbe ar poté prejudecă limbei magiare, pentru că numai acea prerogativa a limbei este durabila, carea se castiga prin emulatiune și libera. Dispușțiuniile legii de nat. sunt insuficiente pentru că dau ansa la abusuri, ceea ce se dovedesce prin urm. casu. Dupa provincialisarea confinielor milit. candu Ciachistii luara prim'a d'în parte la consultările comit. Baciu, cerura prefectulu ca una decisiune, ce i privi, se se splice și amțose; prefectulu refușă, acesta procedere dovdi cellu pucinu lipsa de tactu. Mie înse, mi-a folositu multu acellu casu, prin care alegerea mea deveni assecurată (ilaritate). Spriginescu contrapropunerea.

Vinc. Babesiu. Tonulu în care au vorbitu d. dep. Makrai, nu se poté aprobă. Nu voi urmă essemplulu lui, ci observu numai, că assertiunea dsalle despre ascunsese neltiri în contra essistentiei statulu magiaru, de sine cade, lipsindu-i dovdiile. se ataca înse dusmanosele ordenatiuni, procedur'a gressita și cei ce ataca aceste, detorint'a si-o plinescu. — Cătu pentru obiectulu d'în cestiune: prearigos'a aplicațiune, adeca restrictiune a legii de nation. impedece administrațiunea, Sighisiorenii ceru înlaturarea și dep. Fabriciu propune a se da ministrului spre luare în consideratiune, — eu credendu, că cererea Sighisiorenilor este loiale și propunerea lui Fabriciu forte simpla și nevinovată, o spriginescu.

Dan. Iranyi. Se dice că în petitiune se cuprinde nu numai cererea d'a se modifica legea de nat. ci și plansore în contra guvernului, pentru că n'au essecutatu legea, — eu asiă tienu, că petitiunea nu se poté respinge, că-ci de si camer'a nu se poté ocupă astă data de reviziunea legii de nat. este detoria înse pururea a vechi'a guvernulu se essecute legile (approbare în stang'a estr.) Mai de multe ori am dissu și repetiescu și acuma că un'a din condițiunile independintiei și libertatii Ungariei am consideratu și consideru bun'a intiellegere a oșbitelor nationalități d'în patria și precum de o parte nu voi concede a se lovl' ideea de statu a Ungariei, asiă de alta parte nu vreu ca se se turbare bun'a intiellegere între nationalitățile țierrei și a nume vreu a se înlatură ori ce ar poté essacerbă amaritiunea ce, dorere, essiste și acum. Neascultandu plansorile cuprinse în petitiune, ba respingandu-le dupa cum propune commiss. de petit. am da inși-ne cauza noua la ossacerbare (aprob. în stang'a astr.) prin urmare ceru se se citeșca petitiunea, ca se potemu decide în cunoscutia de cauza. (Approb.)

Jul. Szapary: Am se observu dlui dep. Costiciu că precum petitiune la camera, asiă și reclamatiune în camera, nu s'a „potutu” face neci de către serbi, neci de către nemti, ci numai sau d'în partea cutarui membru allu camerei sau de'n partea cutarui cetățianu. (Aprob.) Cătu pentru concessiuni, de acestea nu poté fi vorba, ci este despre essecutarea legii (aprob.) care oblega într'o forma pre toti cetățianii (aprob.) D. dep. Massimoviciu a dissu că nu s'a essecutatu legea, și d'în această cauza D. dep. Iranyi cere se se citeșca petitiunea, ceru si eu, ca se se vedea dacă este adevărata assertiunea de neessecutare. Se poté că în unelo parti alle țierrei legea nu s'au essecutatu înca strinsu dupa litera, dar nu guvernulu porta vin'a, ci municipiele resp. cari au vrutu și voru se splice legea almintre, nu cum trebus. Legea este chiara (!?) și n'are trebuință de aplicatiuni; mi-am tienutu și mi voi tiené de detorintia a essecută legile (aprob.)

Notariulu cetesce apoi petitiunea.

Josifu Gull (sassu): N'am cerutu cuventulu, onorab. camera, ca prin celle ce am se vi spunu, se-mi castigu popularitate înaintea connationalilor mei, ci voi se vorbescu din motivu, că maioritatea acestei camere, neavendu cunoscutia chiara despre starea lucrurilor la cari se referesce acesta petitiune, nu va poté se judece dreptu, și pentru aceea voi se o informediu. Petitiunea acest'a nu este productulu officialilor, că-ce în adunările scaunului, afara de presedinte și notariu, nimene nu luca ca officialu, ci ea este meritulu unora barbati, cari sunt cei mai resoluti spriginitori ai sistemului actualu. Si nice că essiste vre-o partida în scaunulu respectivu (allu Sighisioroi), sau în totu fundulu regescu, ba potu dice, că nice între toti civii nemagiari ai statului, carea se nu approve acesta petitiune în meritulu și scopulu seu. Este unu ce prea naturalu, unu ce prea justu și dreptu, ca facine se nisuesca a se folosii de limb'a sa materna chiaru și în affacerile publice. Cestiunea este deci de mare însemnatate, și pentru aceea credu, că propunerea, comisiunii nu se va primii, că-ce dacă se va acceptă acea propunere, care contine în sine una decisiune meritoria, atunci cu dreptu cuventu potemu se presupponemu, că maioritatea acestei camere, stingundu si cea mai mica schinteia de speranță, a luat o pusețiune de nuda eucerire. (Miscare.) — Si cu ce se combate acesta petitiune? Se dice între altele, că ea e contraria legii și constituiunii. Care poté se fia intiellesulu acestei obiectiuni, marturisescu că nu-lu pricepu, dacă nu cum-va se intiellege prin acest'a, că adunarea unui municipiu n'are dreptu d'a petitiună la camera pentru modificarea vre-unui art. de lege. Ori-ce petestu s'ar aduce contra acestei petitiunii eu dicu, că pentru statulu ungi. castigulu ar fi mai mare de cătu perderea, dacă ar multumii pre nationalități. Votediu pentru propunerea lui Fabriciu.

Ant. Molnár: Dacă petitiunea din cestiune n'ar contine alta-ce de cătu rogarea relativa la modificarea unei legi, atunci commiss. n'ar fi avutu cauza d'a propune respingerea ei; înse facia de una petitiune scrisă în asemene tonu, și în care se dechiară, că legea sustatoriu nu se poté applică, de ora-ce este contra ecuității constitutionale, facia de o asemene petitiune commiss. n'a potutu procede mai bine de cătu asiă. Incătu pentru assertiunea dlui antevorbitoru, că toate nationalitățile nemagiare approve cuprinsulu acestei petitiuni, observu numai atât'a, că chiaru unu municipiu, și carui locuitori 9/10 parte sunt nemagiari, a adressatu camerei unu representatiune, în care o roga se nu iee în consideratiune petitiunea scaunului și urbei Sighisior'a, de ora-ce e contraria întregității statulu și constituiunii.

Juliu Horváth: D. deputatu Gull disse, că noi nu respectămu ecuitatea. Cu privire la această assertiune i observu numai atât'a, că ore poporul romanu din scaunulu Sighisioroi, care este de trei ori mai numeros ca sassii, ecuitabilu a fostu și este tratatu, ore nu caută sassii se-lu germanisediu cu ori ce pretiu?

Aug. Kapp (sassu): La începutulu primei sesiuni a acestui periodu dietalu cu

oportunitatea desbaterii a supra responsului la discursul de tron, camera a fostu promissu, ca la tempulu seu va cautá a implini justele pretensiuni alle nationalitatiloru. Oportunitatea pentru implinirea acestei promisiuni este aci. Una parte forte insemnata a locuitorilor din Ungaria si Ardealu care modificarea unei legi, care pentru nationalitati este nu numai periculoasa, ci chiaru pernicioasa. Pentru ca onorab. camera se nu scape din vedere gravitatea acestei chestiuni, mi-permittu a recita cate-va cuvinte pre cari Fr. Deák le-a pronunsiat in aceasta camera in 23 Jan. an. tr. „Daca vremu — disse, ellu intre altele — se castigamu nationalitatele pre partea nostra, atunci se nu cautamu a le familiarisa cu ori-ce pretiu, ci se nisumim a le familiarisa cu relatiunile ungresci; ca-ce a cautá se le estirpimu: ar fi una barbaria fara Ddieu chiaru si atunci, candu n'ar fi asié numeroase, din care cauza nice nu le-amu poté nimici. A ni le face inamice, nu ni jace in interessu.“ — Primescu propunerea lui Fabricius.

Gabr. Ugron: Ca membru allu unui municipiu vecinu cu Sighisor'a, sciu prea bine ce se intempla acolo. Eu nice decatu nu potú se approbu, ca ideea de nationalitate se fia strinsu legata de territoriu, de ora-ce limba, care este primul factoru constitutivu allu nationalitatii, este proprietate personale si nu territoriale. Secuii, cari aveau aceleasi drepturi ca si sassii, a renunsiat de buna voia la elle, precandu sassii si asta-di se bucura de privilegie ruginite si formedia statu in statu. Credu ca guvernulu si-va face detorinti'a si va cautá, ca prin una organizatiune noua se puna capetu catu mai currendu acestei anomalie, acestui separatismu.

Frideriou Wächter (sassu): Detorinti'a mi-impune ca se vorbescu. Din incidentulu, ca unu municipiu sassescu petitiunedia la dieta pentru modificarea unei legi, d. deputatu antevorbitoriu si-lua libertatea a incrimina intrega natiunea sassessa. Daca Dv. ati luptatu in 1848 pentru libertate, cu inca am luptatu, si inca in sirurile Dv., dar pentru aceea n'am incetatu a fi fiu credtiosu allu natiunii melle, n'am incetatu a-mi iubi si stima nationalitatea mea. Si ore n'avemu noi dreptu, a cere pentru noi o lege municipala seperata? (Eschiamári din stang'a: Nu!) Ba da, avem dreptu, pontru ca legea despre unionea Ardealului cu Ungaria ni assecura acestu dreptu, si credu ca on. camera va recunoscce acesta dispusetiune legale, facuta de sine ins'a-si. In Ungaria traiescu multe nationalitati, cari, marturisescu francu, formedia cea mai mare parte a patriei. Acceptu propunerea lui Fabricius.

Em. Ivánka: Cine voiesce bun'a inellegere intre nationalitati, acellu-a nu arunce maruln Erideloru intre dinsele si nu uleve de nou chestiuni resolute asié, dupa cum cere interessulu tierrei. Eu nu afflu illegalitate acestei petitiuni in cuprinsulu ei, ci in form'a ei, de-ora-ce este scriasa in limba germana si nu in limba statului; pentru aceea ntrebú pre d. presiedinte, ca pentru ce n'a respinsu acesta petitiune indata la inceputu, ca-ci dupa parerea mea, municipiele se potú dressá la parlamentu numai in limba statului. — Cu privire la assertiunea dlui Gull, a amicu meu Makray ar dori se sedie de dreptulu nudei cuceriri, voiu se observa, ca in 1848. candu a primitu insu-si in persona chiazile cetatii Sabliu, amicu meu avutu ocaziune a dovedi, ca nu vré se se folosca de poterea sa de cuceritoriu, ci din contra vré se apere pre acei-a, cari i-au datu chiazile. Dar afara de acest'a binevoiesca d. Gull a privi mai bine la Prussia, la tierra de modellu a D-salle, si se va convinge, ca obiectiunea ce o face natiunii ungresci, se poté applica mai bine acolo, de catu aici. In asceptare, ca guvernulu va cautá a regulá catu mai currendu starea separatistica a sassiloru in Transilvania, acceptu propunerea comissu petitiuni.

Aless. Romanu: Petitiunea municipiului de Sighisor'a este atatu de importante decatu nu se poté trece cu vederea asiá cu asietate precum o propune comiss. de petit. — Este unu jocu curiosu allu sortii, ca planorea vine chiaru de la aceea-a, cari secle intre- fusese favoriti, (copii de suffletu) si, asiá candu „privilegiatii“ confederati si natiunii magiare, ai statului ungrescu, (se audimu.) ca plansorea este manifestatiunea chiaru de

aceea-si dorere si amaritiune, de care pre parlamentu regescu, Romanii cari in tote municipiele d'acolo se afflu in majoritate cu totu dreptulu se potú plange in contr'a Sassiloru, ca-ce acesti-a facu Romaniloru chiaru aceea si nedreptate, de carea insi-si se plangu in contr'a ministeriului.

Dicu, curiosa schimbare a sortii! Si de ar poté fi vorb'a, ca se me bucuru de reulu altui-a, sau daca a acestu sentimentu ar poté cuprinde locu in inim'a mea, atunci m'asiu bucurá ca man'a Nemesei i-au ajunsu si pre d'insii, ca-ci o vechia traditiune, intra Romanii d'in Transilvania tiene: ca inspiratorii violeni spre infintiarea afurisiului pactu „Unionea celloru trei natiuni“ Spre apesarea Romaniloru, au foste Sassii; ei ademenisse pre Magiari a inchiaia cu d'insii acellu pactu. In inim'a mea inse, neci bucuri'a de reulu altui-a, neci sentiulu de re-bunare locu nu cuprinde, ci numai sentiulu de dreptate si d'in acestu punctu de vedere sprignescu drept'a reclamare a sighisoreniloru si contr'a propunerea dlui dep. Fabriciu; am inse ore cari observatiuni a face a supra celloru ce sa d'issu in asta privintia D. ministru de interne au d'issu: ca legea de nat. s'a essecutatu; acest'a Ddloru, este unu conceptu cu totulu individual; precum d. ministru affirma, asiá eu potú negá, mai allesu dupa tote celle ce s'a intemplat in comitatulu Zarandulu si in districtele Fagarasiului si allu Nasaudului. — Plansorie in petitiune sunt, dupa mine, seriose si de importantia si candu assemendú plansorie se substernu la camera donunsiandú vetemarea legii, acelle se nu le inlaturamu cu usioretate, ci, precum in casulu presinte se se dee ministru spre studiare si spre a face reportu la timpulu seu.

Nu potú pricepe, cum de comisiunea pet. atunci candu se scie ce factori insemnati sunt nationalitatele in tierra, catu acelle nu potú fi ignorate, vine a propune camerei, ca o petitiune de atát'a importantia se se respinga puru si simplu, dar si mai straordenariu lucru mi-se pare a fi, candu aici in camera se arrunca intr'unu tonu insolentu, ca nationalitatele nu merita atát'a consideratiune, pentru ca tierra este a natiunii mag. Sum convinsu, ca acellu d. deputatu n'au arruncatu numai asiá d'in serinu acesta idea, dar neci poté pretinde ca ar fi inventiunea sa, pentru ca aceea este numai resunetulu ideei suievate aici in camera unu altu deputatu de positiune insemnata, care, precum se scie, aspira la fotoliulu ministeriale (strigári: Cine e acellu-a?) Daca se intempla assemene lucruri, atunci avemu aspecte, ca agitatorii nationali, nu in sinulu nationalitatiloru trebbe cautati, ci pre fotolielle ministeriale. (Sensatiune.) Inca cu ocaziunea desbateriloru gener. a supra legii de nationalitate, eu d'issessemu, ca aceea lege este numai unu escamotagiu politicu si ca nu multemesce pre nimene, — de atunci urmá-rile, esperienti'a timpului si acea impregiurare, ca neci cerintelor assiomei relativu la padrea legiloru „pátere legem quam fecisti ipse“ nu s'a respinsu inca, au justificatiune asseriune mea; a fara de acestea, legii de nationalitate s'au derogatu prin alte legi create de atunci incoce. — Ne fiindu asta data vorb'a de modificarea legii de nat. nu voiu neci se inveniediu discussiunea incinsa asup'a acestei petitiuni, eu propunu modificarea contrapopuneri in acellu intiellesu ca „petitiunea se se dee ministru de interne spre studiare si a veni la timpulu seu cu reportu la camera“ rogu dara camera ca se primesca propunerea mea, cu atatu mai vertosu ca chestiuni de mai pucina insemnate au fostu legate la ministeriu spre studiare, apoi primindu-se nu numai petentii resp. ci si nationalitatele d'in patria ar fi incatu-va multumite.

Col. Tis'a: Assecuru pre d. dep. care cu demna consciintia provocandu-se la trecutulu seu (Wächter, care accentuasce ca au servitu ca honvedu — dar tiene la natiunea sa) au respinsu insinuatunile, ca nu am cugetulu d'a insinua pre nimene si voiu grai numai la chestiune. Asiu fi doritu ca comiss. se fia d'issu, fara motivare si adaugere, puru si simplu „se se dee ministru“ (aprob.) ca-ce atunci nu s'ar fi incinsu atát'a discussiune, inse dupa ce s'a cetitu petitiunea si s'au discutatu eu primescu acum propunerea comiss. pentru ca dupa celle intemplate insainte si dupa cetire nu credu ca s'ar potepurcede altcum. Onorab oratoru, care dice ca sunt de acei-a, cari voru

se scotia nationalit. d'in tierra ungresca nu scia pre cine au intiellesu, dupa catu sciu eu omeni de acesti-a in camera n'a fostu, neci sunt, sunt inse, si intre acesti-a me numeru si eu, cari d'icu „tote pana la marginile unde incepu pretensiunile statului magiaru, ca-ci preatu timpulu Ddieu ni va concede vomu sustiene statulu magiru, ca atare (viua approbare), acest'a nu va se dica a scote nationalitatele d'in tierra, ci a face ce facu toti natiunile — adaugu ca se nu fiu reu intiellesu — allu caroru statu se numesce dupa numeleloru, daca se dá unde-va mai multu dreptu de limba, decatu la noi. Eu nu vreu se vorbescu de idei de cucerire, neci vreu se reamintescu timpurile lui Rehelieu sau alle lui Ludovicu XIV. trecut'au acelle, asta-di sunt cu nepotintia celle ce erau atunci possibile. Se vietuimu conformu spretului epocii nostre, adeca se dámu in cerculu dreptului individual si de asociatiune totu ce se poté pretinde cu dreptu cuventu, dar de aci in celo nu dau (aprob.) se starimu a multumí pre calle pacifica, prin persuasiune (numai? Red.) si sum convinsu ca majoritatea va si fi multumita, de voru mai remané inse agitatori, acelloru-a voiu dice „vino si iea daca poti“ — Catu pentru luarea in consideratiune a petitiunii, mai bine este a nu se lua, ca-ci s'ar poté intempla ca-respectivii se nu multimesca la timpulu seu pentru luarea in consideratiune. (Adeca liberalulu d. Tisa dá se pricepem ca si ocea ca dá legea de nat. ni se poté lua. — Poftimu dloru magiari, nu ni mai poteti lua nemica, pentru ca ministru vostru ni-au luatú deja. Red.) sprignescu popunerea comis.

Presied. o pune la votare si majeritatio primesce.

An. Molnár, (notar.) citece petitiunile Fagarasiului si a Zarandului. (Dupa ceea iea cuventulu D. P. Cosm'a si pronuncia discursulu ce urmedia mai la valle. Continuaréa sied. va urmá in nr. viit.)

Discursulu

deputatul nat. *Parteniu Cosm'a*, pronunsiatu a deputatiloru Ungariu la 6. Dec. a. cu ocaziunea desbaterii a supra petitiunii comitatului Zarandu, relativu la sustinerea usului legalu allu limbei romane in affacerile interne alle comitatului.

On. Camera! Mi-pare forte reu, ca am de a me adressá cátra o camera atatu de reu dispusa, (NB. desbaterile asup'a petitiunii municipiului Sighisor'a eschaurisse intr'atát'a atentiunea si paciintia camerei, incatu acum'a numai ministru de interne si abiá cati-va deputati mai reflectau la oratori. — Red.) cu tote aceste inse nu me potú retiené de la cuventu, pentru ca obiectulu de sub chestiune este multu mai ponderos, decatu se se pota trece cu tacerea; dar ve assecuru, domniloru, ca nu voiu se me delassu la recriminatiuni nice intr'o privintia, ci dupa potintia voiu se fiu catu mai obiectivu.

Eu nu potú primi propunerea comiss. petitiunarie, pentru ca de cum-va amu acceptá-o, nu numai ca amu resturná o lege adussa cu intentiunea d'a multumí una mare parte a locuitoriloru tierrei, dar totu-odata amu creá unu precedentu forte periculosu, atribuidu guvernului unu dreptu, pre care numai corpulu legislativu lu-are, dreptulu d'a interpretá legea.

Petitiunea acest'a este una lupta legala a unui municipiu, pentru respectarea legii, contr'a omnipotintiei ministeriale, si de la noi aterna acum'a a demustrá lumei, ca ore in tierra nostra legea este totu asié de santa si neviolabila in usu ca si in josu, pentru ca noi suntemu ultim'a instantia competente d'a delibérá in acesta cauza.

Caus'a este forte ponderosa si merita pertractarea cea mai serioasa, pentru ca decisiunea ce vomu aduce, va servi de cinsura in tote casurile analoge si este forte apta a produce multumire seu essacerbare la forte multi civi ai statului.

Marturisescu sinceru, ca nu-mi poté face placere a intempra la totu passulu in camera una cauza d'a nationalitatiloru si de cum-va mi-redicu vocea, facu acest'a numai atunci, candu e neaperatu de lipsa; inse precum vedu, guvernulu afflu mare placere

in acest'a, pentru ca neintreruptu o provoca. Nice acum'a n'au escitatu nationalitatele acesta discussiune, ci ea e provocata de susu.

Trei petiuni urmedia dupa olalta si tote trei sunt provocate de d. ministru. Cea mai ponderosa intre elle este a comit. Zarandulu, relativu la usuarea limbei, si eu credu ca de cum-va o vomu tractá „sine ira et studio,“ on. camera va dá dreptu recurentiloru si va reprobá procederea ministruului.

Starea lucrului este urmatori'a: Comit. Zarandului, folosindu-se de dreptulu seu legalu, a introdussu limba rom. si a usuat-o asié, precum i permite legea, — adeca de limba a consultárilor preste totu si a affaceriloru interne pentru acei officiali, cari nu possiedu limba magiara. Ast'a a duratu neintreruptu de la caderea absolutismului pana in díllele mai recentu, adeca 12 anni. De unu tempu incoce inse displacundu acest'a multoru-a, dar si noulu comite, dorindu a-si cascigá niscari merite, a provocatu pre v.-comitelesu comit. ca se relatedie: de candu si in ce mesura este introdussa limba rom. in affacerile comitatului.

V.-comitelesu i-a relationatu, ca de la 1861 este introdussa de limba a consultatiuniloru si, incatu permite legea, si affaceriloru interne, inse in usu si in afara totu de un'a s'a intrebuintiatu limba magiara. Limba rom. a trebuitu se se folosca in affacerile interne mai cu sama din acellu motivu, pentru ca cea mai mare parte a officialiloru numai limba rom. o possiedu deplinu, dar de alta parte si din motivulu, ca mai tote dispusetiunile municipali se immanueaia comuneloru si forte multe besericeleuru, cari pre basca legii avendu-si limba rom. de limba affaceriloru, cu dreptu potú pretinde, ca si scrisorile ce le privescu se li se tramitta in acea limba. Deci, chiaru prompt'a administratiune, atatu de dorita in díu'a de asta-di, cere ca limba affaceriloru in acesta privintia se fia cea romana, pentru ca diregutorii esteri nu sunt nice apti, dar nice tempu nu au se traduca in romanesce tote ordenatiunile ce li se tramittu in limba magiara, si-apoi translatori insa nu-si potú plati, pentru ca salariulu annualu abié li se urca la 2—300 fl.

Despre acest'a a relationatu apoi comitelesu la ministeriu. Relatiunea eu n'am vediu'to dar din consecintie judecu, cum-ca a fostu nefavorabila in privintia usului legalu allu limbei romane, pentru ca in urm'a ei a urmatu unu intimatu ministerialu, prin care se impune comitatului, ca in tempu de 30 de dílle se scota limba rom. din affacerile interne, si de aci incolo se se folosca eshisivu numai de cea magiara, pentru ca §. 5 allu art. de lege 44 din 1868, prin care esceptionalmente, se permite ca acelle municipie seu officiali municipali, cari in affacerile interne nu se potú folosi, fara greutate, de limba statului, se se folosca de limba protocolaria a municipiului — dupa d. ministru contine dispusetiuni transitorie.

Contr'a acestui intimatu V.-comitelesu basatu pre lege, a remonstratu la ministeriu si din motivele mentionate mai susu a cerutu sustinerea usului legalu allu limbei rom. cu atatu mai vertosu, ca §. 5 allu nimitului art. de lege nu contine dispusetiuni transitorie, pentru ca de aceste legea nu face nice una mentiune. — Ministru inse si-a sustienutu ordenatiunea, despunendu de nou, ca se se essecute fara amanare.

Ordenatiunea ministr. s'a essecutatu, inse totu-odata s'a conchiamatu adunare comit. straordenaria, carea desbatendu caus'a a incuviintiatu passi V.-comitetului, si prin o representatiune a rogatu de nou pre ministru, ca revocandu-si ordenatiunea, se sustiena usulu legalu allu limbei romane.

Precum se vede d. ministru a acceptatu una desbatere viforosa a supra dispusetiunii salle, pentru ca in rescriptulu seu recunoscce cu placere demnitata si moderatiunea cu care i s'a pertractatu fermá-nulu; cu tote aceste inse nu se afflu aplecatu a si-lu revocá, ci-lu sustiene si pretinde respectarea lui,

Contr'a acesti dispusetiuni recurge acum municipiulu la camera, si nega ca se judecamu, cine are dreptu? Cine se afflu

intre, si cine a trecut preste margi-
nile legii? Ministrul seau municipiulu? —
Intrebarea este forte simpla; ministrul insu-si
recunosc, ca sunt cati-va diregutori, cari
nu posedu limb'a statului. Deci, daca § lu
5 allu legii amentite contine dispusetiuni
transitorie, atunci ministrul are dreptu, la
din contra, municipiulu.

Ca se potemu judeca a supra acestui
punctu eu mi-iau libertate a ceti desu nu-
mitulu §. 5, care suna astfel: „In sfer'a
affacerilor interne diregutorii municipali
voru ave a se folosi de limb'a statului; daca
inse acest'a, pentru vre-unu miniciu seau
diregutoriu municipalu ar fi, in prassa, im-
preunata cu greutati atunci respectivi excep-
tionalmente se voru poté folosi de
veri-care din limbele protocollarie alle
municipiului. Inse de cate
ori pretindu interesele supraveghiaru
statului si alle administratiunii, in susu voru
ave a-si subterne relatiunile si actele si in
limb'a statului.“

Comitatulu Zarandului n'a facutu mai
multu de catu se cuprinde in acestu §., ellu
s'a folosita de dreptulu exceptionalu ce i-lu
da acesta lege, si acei officialu, cari nu
posedu limb'a statului, au lucratu in limb'a
rom. in josu ca-ce in susu tote curgu ma-
giascesce. Deci, repetiescu Domniloru, ca
comit. Zarandului recurge la noi ca se adu-
cemu judocata si se enunciamu, ca are mi-
nistrulu dreptu, care dice cumca §-lu 5.
contine dispusetiuni transitorie? seau mu-
nicipiulu, care nega acest'a? Daca cum-va pa
ragrafulu contine disetiuni transitorie, etunci
ministrulu negressitu are dreptu; daca nu
precum dupa convingerea mea nice nu con-
tine — atunci noi avemu detorintia a
protesta contra rollei interpretatiuni a legii
si a pretinde, ca legea se se applice nepar-
tialu si dupa dreptate.

Seiu prea bine, si cu parere de reu constat,
ca sunt omeni cari inchidindu-si ochii d'in-
aintea faptelor, credu a-si dovedi patriotis-
mulu prin aceea, ca insinua de tradare si fapta
nepatriotica ori-ce miscamentu nationalu,
chiaru legalu de ar fi ellu, si apoi provoca
pre guvernul mai cu sama prin diurnalistica
ca se passiesca cu cea mai mare energia
facia de nationalitati. Ma cunoscemu mai
multe casuri, candu guvernulu, ascultandu
de insinuatori, a facutu pre voi'a loru si in
urma a trebuitu se recunosc, cumca a fostu
sedussa si s'a retrassu compromissu. Inse
chiamarea noastra este a sustiene a a consolidá
bun'a intiellegere intre toti civii patriei, ceea
ce inse nu se va esoperá, daca nu ne vomu
ingrugi ca cellu pucinu fia-carea nationali-
tate nu numai se nu fia impedeata, ci se
fia chiaru ajutata intru intrebuintiarea drep-
turilor salle, garantate prin legi; se nisui-
mu, ca legile se se applice cu conscientio-
sitate, ca-ce la din contra, daca permittemu
a se vatemá santieni'a legii, nu numai ca
nu vomu conferi la bun'a intiellegere, ci
din contra vomu semená nemultumirea si
discordia generala.

Din aceste motive facu urmatori'a con-
tra propunere: De-ora-ce §-lu 5 allu
art. de lege 44 din 1868. nu contine dis-
pusetiuni transitorie, ministrulu de interne
se indrumedia, ca se sustiena usulu legalu
allu limbei nationalitatiloru nemagiare.“

Acest'a nu contine alta, decatu re-
spectarea legii, me rogu se o primiti.

Vienna, 30 Nov. 1873.

St. Die Redactoru! Aveti bunetatea a
da locu acestoru pucine sire in colonele
multa pretiutalului diariu „Federatiunea.“

Domnulu presiedinte allu societate „Ro-
mani'a Juna“ de aci, s'a grabitu, cu dat'a
19 Nov. a. c., a respunde domniloru pam-
fletisti de la „Hon“ atata, catu a fostu
destoriu si a afflatu de bine a respunde;
dar fiindu ca d-sa, pre langa tota buna-
vointi'a ce i-o presupunu, si pre langa totu
zelulu ce-lu caracterisedia, a scapatu totu-
si din vedere a reflecta la un'a d'intre
celle mai nateinice asertiuni, din cate
anim'a malfitosa le-a dictatu in penn'a acelu
infidelu correspondentu, credu ca aceste
observatiuni alle melle, — ca unele ce au
de scopu a aperá adevierulu contra mistifi-
catiuniloru publicate de unu impintenatu

mintunosu, si prin acest'a a implé una la-
cuna sentita in reflessiunile dlui presiedinte,
— voru fi nu numai justificate, ci chiaru
dorite si binevenite. Puiulu de naparca de
la „Hon“ dice in productulu illusiunloru
salle, ca intre membrii „Romaniei Juna“
figuredia si „cati-va“ juni din Bucovin'a
cari se lasa a fi condussi si molipsit de
ideele esagerate si „reutatiose“ alle Roma-
niloru din Transilvania si Ungaria. La ace-
sta assertiune, si cu osebre la partea prima
a ei ama observá, ca este cu totulu nefundata,
este una mintiuna nerusnata, carea pre d'o
parte dá de golu reutate animei unguesci
facia de totu ce e romanescu, era pre de
alt'a arreta catu pe pucinu se pricepe nin-
tea ungurului la inventiuni, si catu de de-
bila e fantasi'a lui, candu vre se produca
ce-va analogu cu realitatea si adevierulu.

Fabricatoriulu correspondentiei mentu-
nate se pote convinge din albumulu societati
ca juni bucovineni nu sunt numai „cati-va“
ci sunt tocmai diumetate din numerulu to-
talu allu membriloru ce constituiescu socia-
tatea academica „Romania Juna“; prin ur-
mare se pote convinge, ca assertiunea d-salle
sta totu asié departe de adevieru, precatu
de departe sta anim'a unguescu de acellu
sentiu nobilu si curatu, care indemna pre
omu a da fia-carui-a ce este allu seu, si a
vorbi bine despre totu ce e bunu, nobilu si
frumosu, de si pote n'ar emaná tocmai de la
descendintii lui Arpadu.

Dar precum se veda, fabricatoriulu
acellei correspondentie n'are nice cea mai
pucina cunoscintia despre cella ce pre-
scriu statutele societati nostre, ca-ce de
ar ave, n'ar poté se vorbesca de amestecu
in politica si de idei necompatibile cu ocu-
pulu aceste societati. Daca d-sa ar fi cetitu
statutele, ar fi trebuitu se catesca si devisa
din fruntea loru: — „Uniti-ve in cugetu,
uniti-ve in sentiri,“ si atunci credu ca ar
fi precumpanitu mai bine cuvintele si n'ar
fi vorbitu de „seducere si molipsire,“ —
pentru ca aceea devisa este si trebus se
fia sacra nu numai inaintea membriloru
acellei societati, ci inaintea fia-carui roma-
nu. Si daca ungurulu accepta, ca altulu
se respecte si stimede ceea ce —
este scumpu si santu, atunci bun'a cuviintia
cere, ca nice dinsulu se nu profandie si
maculedie sanctuarielu altui-a.

Dessu amentitulu correspondentie pote
ca prin pamfletulu seu a avutu de scopu se
ne imparechedie si desbina pre noi intre noi
seau a voitu se atraga attentione nu seiu
cui a supr'a juniloru bucovineni, inse fia
convinsu, ca prin scorniture reutatiose nice
candu nu-si va ajunge scopulu. Catu pentru
viitoriu, lu facu attentu pre d. fabricatoriulu
de correspondentie, ca se caute a maturá
mai bine inaintea casei salle, ca-ce inaintea
casei nostre vomu maturá noi, era pre noi
junii bucovineni se faca bine se ne crutie,
ca-ce lu-assiguramu cu totii, ca totu-de-un'a
candu va fi vorb'a de una cauza justa si
rationala, vomu fi „toti pentru unulu si
unulu pentru toti.“ *)

Silvius
juristu bucovineanu.

*) Din respunsulu Dlu presiedinte
Popu s'a potutu vedé, ca D-sa n'a afflatu
cu scopu a intrá intru polemica sistemata
si detaiata cu domni de la „Hon,“ ci a
preferitu a reflecta in termini generali la
tote insinuatunile si invectivele din acea
famosa correspondentia. De aici usioru se
pote esplicá impregiurarea, ca D-sa, avendu
in vedere a operá onorea si caracterulu li-
terariu si romanescu allu societati, a-intre-
lassatu a arreta si constatá attitudinea si
numerulu membriloru dupa provincie si tie-
nuturi. Publiculu rom. scie prea bine, ca
dintre tote provinciele romane Bucovin'a
este mai bine reprezentata prin filii sei la
palestra Museloru in Vienna, si scie si
aceea, ca junii bucovineni au contribuitu
forte multu la restabilirea concordiei si a
solidaritati in sinulu junimei rom. concen-
trate in Vienna din tote partile si anghiu-
rile patriei romane. Caus'a inse, ca ungurulu
reutatiose si invidiosu nu vre se scia si veda
acest'a, este, ca prin appucature meschine
vre se semene era-si sementi'a discordiei in
sinulu societ. „Rom. Juna.“ Ni place inse a
crede, ca nice ungurulu, nice altui inimicu
allu Romanismulu nu-i va succede a des-
biná si imparechia acea junime, in sinulu
carei-a armonia si bun'a intiellegere au
prinsu radecina atatu de adance. Red

„Romania Juna“ si Jubileulu de 25 anni.

(Estrassu d'intr'o correspondentia din Vienna
pre care din lipsa de spatiu nu o potemu
publica in totu cuprinsulu ei.)

(r.) Societatea acad. „Romania Juna“,
in carea se affla unu numerulu forte frumosu
de teneri romani, nu a potutu trece cu ta-
cerea diu'a de 2. Dec. in care M. Sa fu fe-
ricitu a-si serba jubileulu de 25 anni de la
suirea sa pre tronulu Habsburgiloru. Cu oc-
casiunea illuminatiunii cabinetulu societati
inca a fostu illuminatu. Trecutoriulu admirá
in ferestri'a mediolocia unu transparentu
frumosu, care contine á in medilocu portre-
tulu imperatorulu, era giuru impregiuru,
in coloru nationali, inscriptiunea: „Impera-
torulu rege apostolicu, Mare-Principe allu
Bucovinei Francisu Iosifu I., Eliberatoriulu,
scutul si sprantie: Romanulu, unu
de trei ori se traiesca — Colonia romana.“

In diu'a jubilara ser'a se tienú ser-
bare solenna la otelulu „Victoria,“ la ca-
rea partecipara afara de tenerime si alti
ospeti, intre cari cu placere amentimu pre
d. Dr. Aureliu Maniu. Programulu pre catu
de abundante, pre atatu si de interessantu
fu esecutatu de minune, asié incatu ospetii
remasera incantati. Presiedintele I. Popu,
in cuventulu de deschidere amintesco de
devotamentulu de la 1848 allu Romaniloru
facia de monarculu, si accentua apoi, ca
noi descendintii inca vomu fi poruri'a gat'a
se documentamu alipirea noastra catra din-
sulu in ori-ce modu; pentru acum inse se
o documentamu prin unu intreitu „se traiesca
Franciscu Iosifu I.“

Junele plinu de talentu musicalu G.
Baiulescu delecta si cu asta occasiune ani-
mele si spiritele pana la entusiasmu cu
diferite piese, intre cari „Hor'a pacurariulu
din Ardealu“ transpuse spiritele in lumea
ideala. Asiu peccatu, daca nu asiu amenti
si pre d. M. din Romania, carele cu deste-
ritate rara intru asemene secerá aplause
auditoriloru cu piesele salle incantatorie.
Poetulu nostru d. V. Bumbacu, prin ballad'a
lui Schiller „contele de Habsburgia“ tra-
dussa in viersuri romanesci de d-sa, con-
tribui forte multu la insemnetatea festivitati
cu atatu mai vertosu, ca densulu fu si de-
chiamatoriulu.

Diarielu locali „Presa“ si „Gazetta de
Vienna“ cu plcere annunea in colonele
loru din numerii de sera de la 4 Dec. ca
societ. acad. Romania juna inca intempina
jubileulu de 25 anni allu M. Salle cu ma-
nifestatiuni forte sincere si pline de devo-
tamentu.

Invitare de prenumeratiune.

Ocupandu-me de mai multi anni in-
coce cu adunarea literaturii nostre popo-
rale am ajunsu a posedé o collectiune in-
semnata de ballade, doine, hore, descantece,
provesti. etc. etc. strinse mai cu sama de
la Romanii din Bucovin'a.

De multu am avutu de cugetu se pu-
blicu acesta collectiune, aceste nepretetii
margaritarie alle poporulu nostru, in bro-
siure separate, dar impregiurabile nu-mi
concessera pana acum'a a face acestu passu
pre catu de salutariu, pre atatu si de ne-
cessariu, si mai cu sama de aceea, pentru
ca Bucovin'a, din a carei sinu s'au adunatu
aceste poesie, in privintia literaturii, si'n
deosebi cellei popora le a remasu cu multu
in deretulu cellorlate sorori alle salle.
Acum'a inse prin acesta invitare facu cun-
noscutu On. publicu romanu, iubitoriu de
literatur'a nationala cum ca am pusu sub
tipariu fom. I. din.

„Bala de“

care va appare pana in 3/15 cellu multu
pana in 8/20 Decemvre a. c.

Speru cum ca On. publicu romanu nu
va ceti cu neppure acesta invitare, ci d'in
contra, pretiurea si iubirea ce-o are facia
cu literatur'a si cultur'a nationala lu va
induplica de a-mi da unu succursu imbu-
curatoriu modestu melle intrepinderi pro-
curandu-si cate unu esemplariu din collec-
tiunea arretata mai susu, offerindu-mi totu

odata prin acest'a unu ajutoriu, de la ca-
rele multu va depinde ori de voiu poté fi
in stare a scote la lumina si celalalte to-
muri de poesie poporale, cari asemene
sunt pregatite pentru tipariu.

Tomulu de facia va constá din 15. cole
in octavu. Pretiulu unui esemplariu pentru
Austria 1 fl. 10 cr. Pentru Romania 6 lei
noi. Collectantii primescu de la 15 esem-
plarie unulu in siemnu de multiamita.

Banii sunt de a se tramite Dlu Mihail
Calinescu secretariu „societati pentru
literatur'a si cultur'a rom. in Bucovin'a,“
— ori de a dreptulu la subsemnatulu, —
in Cernauti.

Cernauti in 2 Decemvre 1873 st. n.
Simeone Fl. Marianu.
teologu.

P. S. OO. DDi caror'a li s'a tramissu
col'a de prenumeratiune la ballade sunt ro-
gati ca se le tramite, d'impreuna cu banii,
ce i voru fi adunatu cellu multu pana in
1/13 Decem. la adreds'a de mai susu. *)

VARIETATI.

(Pr. SS. Par. Eppu de Gherla
Mihailu Pavelu) fiindu primitu in
11 l. c. de M. S. imperatulu, pre langa
depunea omagiulu d'in partea sa, a cle-
rului diecesei salle, d'in occasiunea ju-
bileului domnirii de 25 de anni, si-a lu-
tatu totodata libertate de a espune M.
Salle misera situatiune a Episcopiei de
Gherla, unde in gremiu nemica nu este
statornicu era clerulu in cura animarum
ne avendu dotatiune, e necessitatu cea
mai mare parte, se-si castige subsistenti
prin lucrulu maniloru salle. — M. S.
Domnitoriulu primi graciosu omagie
si respundiendu cu affabilitate dede
mangaiare prelatulu rom. ca usiorare
diecesei lui va fi un'a d'intre grigile
salle parintesci. — Acesta mangaiare
pregratiosa, relativu la dotarea cleru-
lui rom. gr. cat. d'in Transilvania
Domnitoriulu o dede si Pr. SSalle AEp-
pulu Metropolitulu care inca descriindu
vieve coloru sorte preutiloru rom.
cerusse parintesc'a ingrigire. — Estaru
inca adauge, ca actaululu ministru de
culte D. Aug. Trefort inspiratu de
nobile sentieminte insu-si sustiene la M.
Sa caus'a preutiloru rom.

(Confirmare. D'in fonte securu po-
temu impartesi imbucatori'a scire ca
M. S. imp. au confirmatu alegerea Pr.
SSalle Mironu Romanu de Eppu alle
diecesei Aradulu.

Republic'a francesca. Grandeu
sulu processu allu maresialulu Bazainu
s'a fuitu. In 10 l. c. Tribunalulu mar-
tialu dechiará pre maresialu de culpabilu
petru capitulatiunea de la Metiu si-lu
condemna unanimu la de gradatiuni
militara si morte. inse totodat
membrii tribunalulu subscrisiera cere
rea de agratiarece ducele d'Aumale
presentá lui Mac-Mahon, care, decise
se schimbá pedeps'a de morte in inch-
sore de doue dieci anni. Dup
cetirea sentintiei, Bazainu nu ceru alt
ce, de catu permissiunea d'a avé p
fiiulu seu 24 de ore la sine. Intr'o scri-
sore catra avocatulu seu Lachaud, d
ca nu cere revisiunea procesulu, si
roga se nu faca nice unu passu in fa-
rea sa de-ora-ce ellu accepta justifica
rea sa de la tempu si liniscirea passu
niloru, si intaritu prin conscanti'a
curata accepta resolutu esecutarea ver-
dictulu.

*) Sunt rogati tote diarielu romane
a reproduce in pretiutele loru colone
asta invitare.

ALESSANDRU ROMANU
Propriet., edit. si red. respundiet.